FÖRENINGEN ARKIVVERKSAMMA I LANDSTING OCH KOMMUN
CO/ Erik Lindblad
Uppsala stadsarkiv
Box 216
751 04 UPPSALA

Bevarande av information från socialtjänsten och LSS – ingrepp eller insikt?

Vem intressen tas tillvara när man bestämmer vad som skall bevaras eller inte? Vad ger man för bild av samhället om man inte bevarar information från alla delar av samhället?

Att veta vad som bör bevaras från offentlig sektor och vad som skulle kunna vara intressant i en framtid är egentligen en omöjlighet. Källmaterial ska vara så heltäckande som möjligt. Kommuner och landsting är helt självständiga att, utifrån den lagstiftning som finns, fatta egna beslut om bevarande och gallring av sina allmänna handlingar. På en punkt är dock de flesta ense; det som känns extra viktigt att bevara för framtiden är dokumentation kring enskilda individer. Alltså individrelaterade handlingar och där ingripanden och åtgärder från kommunen eller landstingets sida har haft betydelse för den enskilde. Det kan t ex vara journaler eller akter av något slag. Tyvärr sätter dock lagstiftning käppar i hjulet för tanken att det skall finnas dokumentation kvar från de delar av en kommun som i högsta grad sysslar med individer; nämligen socialtjänsten. Från halvårsskiftet gäller detta även dokumentation inom Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

1982 trädde en ny Socialtjänstlag ikraft. Denna lag var omdebatterad när den kom, främst på grund av att det finns en bestämmelse om förstörande (gallring) av avslutade socialakter efter fem år. Lagen föreskriver alltså en tvingande gallring av handlingar som hör till akten, fem år efter att akten senast varit aktuell. Vissa undantag görs men merparten förstörs helt. Det skäl man anger till bestämmelsen, är att man vill skydda den personliga integriteten. Att vara föremål för socialtjänst kan ibland vara en jobbig och traumatisk upplevelse. Det finns dock, inom socialtjänsten, ett dokumentationskrav. De beslut och avgöranden som fattas å mina vägnar skall alltid dokumenteras tillsammans med alla andra kontakter och samtal som förs i mitt ärende. Som enskild får jag insyn i hur mitt ärende handläggs, men bara fem år framåt! Hur skall jag då i efterhand kunna ta reda på vad som hände?

Att kunna läsa om händelser och avgöranden i mitt liv som påverkat – är det en mänsklig rättighet? Eller är det så att den dokumentation som finns rent av är så känslig att den måste förstöras för att min integritet (och rättigheter) kan skadas? Resonemanget blir absurt. Uppgifter i personakter inom socialtjänsten förstörs alltså i dagsläget systematiskt enbart för att skydda personen själv! Och nu skall dessa bestämmelser dessutom vidgas till att gälla även dokumentation inom Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Man vill ha en ”ökad likformighet” (prop 2004/05:39). Men till vilket pris? Enskilda människors krav på insyn, delaktighet och behov att ta reda på fakta om sig själv ställs alltså emot politikers vilja att skydda den enskildes integritet.

Det paradoxala i resonemanget är att den personliga integriteten redan *är* skyddad genom bestämmelser i Sekretesslagen (kap 7: 4 och 6). Både gentemot andra men även *inom* myndigheten genom den sk inre sekretessen mellan tjänstemän. Med nuvarande bestämmelser, då dokumentationen gallras efter en tid, är istället den enskildes eventuella behov att skydda sin integritet satt ur spel när uppgifterna inte längre finns kvar. Man kan inte längre hävda sin rätt då dokumentationen genom lag är gallrad. Vems integritet skyddar man då? Vad hade hänt om dessa bestämmelser funnits *före* 1982 med tanke på debatten om tvångssteriliseringar? Vad kommer att bli framtidens ”skandaler” och hur kommer dessa att kunna belysas utan bakgrundsmaterial? Eller är det så att händelser som inte finns dokumenterade eller där dokumentationen har förstörts aldrig har hänt?

Styrelsen för FALK genom

Ulrika Gustafson
styrelseledamot